

ÖZGÜN MUHAKEME SORULARI

1. İki cümlelik güvenilir haber

Bir öğrenci, okulun sessiz okuma uygulamasını haberleştirmek istiyor. İlk taslağı şöyle: “Okuma saati uzatılınca herkesin okuduğu kitap sayısı iki katına çıktı.” Editör, iki kaydı karşılaştırıp taslaktaki desteklenmeyen iki yargının düzeltilmesini istiyor.

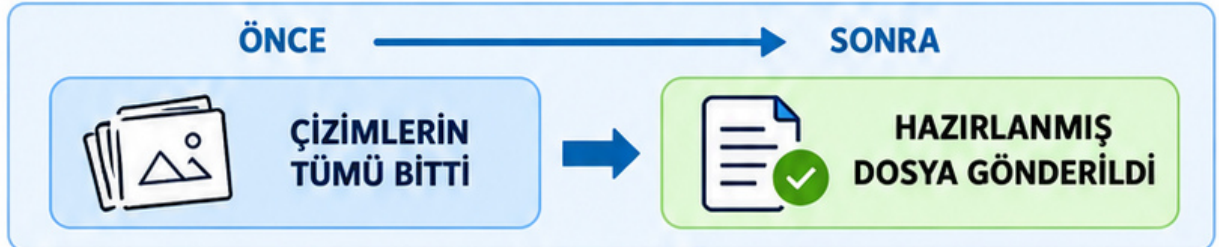
Karşılaştırma panosu	
EYLÜL	EKİM
 Okuma süresi 15 dakika	 Okuma süresi 25 dakika
 Ankete yanıt veren 20 öğrencinin toplam 40 kitap bildirimi.	 Ankete yanıt veren 30 öğrencinin toplam 60 kitap bildirimi.
İki ayın katılımcıları kısmen farklı; tek tek öğrencilerin değişimi izlenmedi.	

Hangi düzenleme hem toplamla kişi başı bilgiyi hem de neden-sonuç sınırını doğru ele alır?

- A) Süre arttığı için herkes iki kitap daha okudu; farklı katılımcıların önemi yoktur.
- B) Toplam bildirim arttı; ancak katılımcı sayısı da arttığından herkesin daha çok okuduğu veya artışın yalnız süreye bağlı olduğu söylenemez.
- C) İki ayda da bütün okul tam iki kitap okudu; uygulama bu yüzden etkisizdir.
- D) Toplam bildirim değişmedi; okuma süresinin artması kitap bildirimlerini azaltmıştır.

2. Anlamı koruyan düzenleme

Editör, iki kısa cümleyi birleştirecek: “Ekip, bütün çizimleri tamamladı. Ardından hazırlanan dosyayı gönderdi.” Yeni cümle hem tamamlamanın gönderimden önce olduğunu hem de dosyanın hazırlanmış olduğunu korumalı; “hazırlanan” sözcüğünün görevi de doğru açıklanmalı.

Hangi cümle ve açıklama, şeritle birlikte değerlendirildiğinde doğrudur?

- A) “Ekip, çizimleri tamamlamadan hazırlanan dosyayı gönderdi.” Hazırlanan, gönderimin zamanını bildirir.
- B) “Ekip, çizimleri tamamlarken hazırlanan dosyayı gönderdi.” Hazırlanan, ekibin kim olduğunu söyler.
- C) “Ekip, hazırlanarak çizimleri tamamladı ve dosyayı gönderdi.” Hazırlanarak, dosyayı niteler.
- D) “Ekip, bütün çizimleri tamamlayıp hazırlanan dosyayı gönderdi.” Hazırlanan, dosyayı niteleyen sıfat-fiildir.

3. Aynı değişimin iki yüzü

Bir kent dergisinde iki not yayımlanır. A: “Eski depo kütüphaneye çevrildi. Mahallede ilk kez akşam da açık bir okuma alanı oluştu.” B: “Depoda çalışan eski işçilerin fotoğrafları yeni binanın girişinde sergileniyor; fakat fotoğrafların hangi işe ait olduğunu açıklayan bilgiler henüz eklenmedi.”

İki not birlikte düşünüldüğünde hangi değerlendirme en kapsamlıdır?

- A) Yapı yeni bir kullanım kazanmış; geçmişe ait izlerin anlamlandırılması ise tamamlanmamıştır.
- B) Kütüphane açıldığı için yapının geçmişine ait bütün izler yok edilmiştir.
- C) Fotoğraflar sergilendiğine göre geçmişle ilgili bütün sorular cevaplanmıştır.
- D) Akşam açık olması, yapının önceki işlevinin değişmediğini göstermektedir.

4. Sessizliğin anlatımı

“Tren uzaklaşınca peronda biriken sözler de sustu. Dedemin el sallayan eli yavaşça cebine döndü. Eve giderken ikimiz de konuşmadık; ayakkabılarımız, boş kalan cümlelerin yerine taşlara dokundu.”

Son bölümün anlatıma katkısı hangi seçenekte doğru açıklanmıştır?

- A) Ayakkabıların gerçekten konuşmasıyla olayın olağanüstü olduğu kanıtlanır.
- B) Peronun kalabalıklaşması üzerinden sevinçli bir kutlama anlatılır.
- C) Adım sesleri, söylenemeyen sözlerin yerini tutarak ayrılık duygusunu sezdirir.
- D) Dedenin nereye gideceği ayrıntılı yol tarifiyle kesinleştirilir.

5. İki ölçütle eleştiri

Bir öğrenci, yerel müze tanıtımını şöyle değerlendirir: “Metin bütün salonların adlarını veriyor; ziyaretçi neyi nerede bulacağını öğreniyor. Fakat yalnızca ‘çok güzel’ sözü tekrarlanıyor, tek bir eserin ayırt edici özelliği gösterilmiyor.”

Eleştiride olumlu bulunan yön ile eksik bulunan yönü ayırınız. Metnin eksik yönünü giderecek, bilgi uydurmadan uygulanabilecek bir düzenleme öneriniz.

6. Biçim değişirken anlam

İki cümle birleştirilecektir: “Ekip, eski kayıtları inceledi. Bu yolla eksik tarihleri belirledi.” Birleştirilmiş cümlede incelemenin, belirleme işinin yöntemi olduğu korunmalıdır.

Hangi cümle ve açıklama birlikte doğrudur?

- A) Ekip eski kayıtları incelemekten vazgeçti. — Önceki yöntem korunmuştur.
- B) Ekip eski kayıtları inceleyerek eksik tarihleri belirledi. — Zarf-fiil, belirlemenin nasıl yapıldığını gösterir.
- C) Eski kayıtları inceleyen ekip tarihleri unuttu. — Sonuç değişmeden korunmuştur.
- D) Ekip eski kayıtları incelemekten vazgeçti. — İsim-fiil, iki işi de tamamlanmış gösterir.

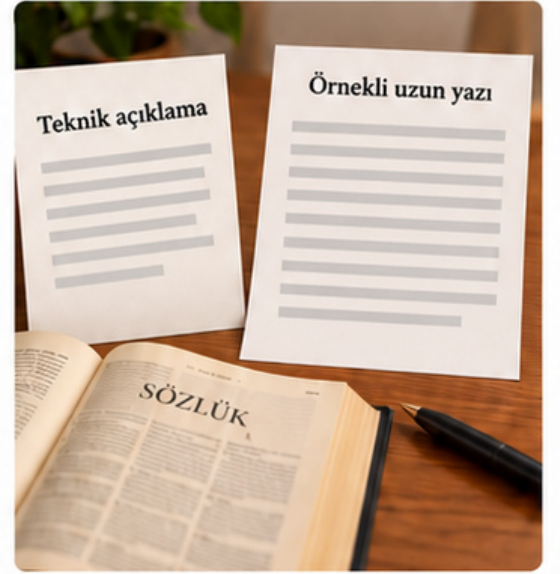

7. Karşı örneğin gücü

Deniz, “Bir metin kısaysa kolay anlaşılır.” görüşünü savunur. Sude ona teknik terimlerle dolu üç cümlelik bir açıklama ile gündelik örnekler içeren uzun bir yazı verir. Deniz kısa açıklamadaki terimleri çözmek için sözlüğe başvurur; uzun yazının ana düşüncesini ise hemen bulur.

Bu örnekten hangi sonuç çıkarılabilir?

- A) Uzun yazılar her durumda kısa yazılardan daha kolaydır.
- B) Sözlük kullanmak bir metnin anlamının bulunamayacağını kanıtlar.
- C) Teknik terimler hiçbir metinde kullanılmamalıdır.
- D) Metnin uzunluğu, anlaşılabilirliği tek başına belirleyen yeterli bir ölçüt değildir.

8. İki boşluk, tek mantık

“Arşivdeki fotoğraflar geçmişin bazı görüntülerini korur; _____, kadrain dışında kalanları tek başına anlatamaz. Bu yüzden bir sokağın değişimini incelerken yalnız fotoğrafa bakmakla yetinmedik; _____.”

İlk boşluğa uygun bir bağlayıcı, ikinci boşluğa ilk bölümdeki sınırlılığı giderecek bir araştırma eylemi yazınız. İki seçiminizin ilişkisini açıklayınız.

9. Vurgu nereye taşınıyor?

Taslak: “Yalnız Ayça, sunum bittikten sonra soruları yanıtladı.”

Düzenleme: “Ayça, yalnız sunum bittikten sonra soruları yanıtladı.”

Düzenlemenin anlamdaki etkisi nedir?

- A) İkisinde de yalnız sözcüğü aynı kişiyi aynı biçimde sınırlandırır.
- B) İlkinde yanıtlayan kişi, ikincisinde yanıtlayanın zamanı sınırlandırılır.
- C) İlkinde sunumun hiç bitmediği, ikincisinde hiç başlamadığı anlatılır.
- D) İkinci cümlede soruların Ayça tarafından sorulduğu kesinleşir.

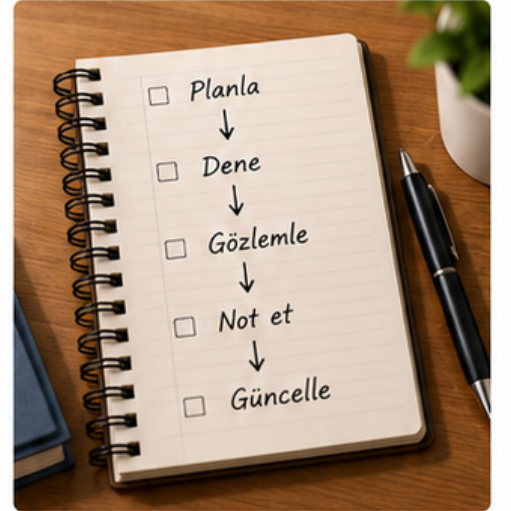

10. Parçanın başına dön

“Eskiden yeni bir işe başlamadan önce bütün aksaklıkları önceden düşünmeye çalışırdım. Bu, çoğu zaman ilk adımı geciktirirdi. Şimdi küçük bir deneme yapıyor, karşılaştığım gerçek sorunu not ediyorum. Planı terk etmedim; planı denemenin geri bildirimle değişebilir hâle getirdim.”

Yazarın benimsediği tutum hangisidir?

- A) Planlamayı küçük denemelerden gelen bilgilerle güncellemek.
- B) Olası sorunları hiç düşünmeden her işi tamamlamak.
- C) Bir kez hazırlanan planı koşullar değişse de korumak.
- D) Deneme sonuçlarını kaydetmeyi gereksiz bulmak.

11. Görevden türe

Bir araştırma notunda şu ifadeler bulunur:

1. “Gözlem yapmak sabır ister.”
2. “İncelenen örnekler ayrı kutularda duruyor.”
3. “Ekip, iki listeyi karşılaştırarak eksikleri buldu.”

Türler: A. Sıfat-fiil B. Zarf-fiil C. İsim-fiil.

Yapmak, incelenen ve karşılaştırarak sözcüklerini türleriyle eşleştiriniz. Yalnız eklere bakmak yerine her sözcüğün cümledeki görevini de belirtiniz.

1. _____
2. _____
3. _____

12. Örtük öneri

“Bir şehrin seslerini kaydeden ekip, yalnız gürültülü kavşaklarda durdu. Sonra ortaya çıkan kayda ‘Şehrin bütün sesleri’ adını verdi. Oysa ara sokaklarda sabah açılan kepenkler, sahilde konuşan insanlar ve sessiz parklar da vardı.”

Bu parçada ekibe yöneltilen eleştirinin temelinde ne vardır?

- A) Kayıta insanların konuşmasına hiç izin verilmemesi gerektiği
- B) Kavşak seslerinin gerçek şehir sesi sayılamayacağı
- C) Şehirde ses kaydetmenin teknik olarak olanaksız olması
- D) Sınırlı bir seçkinin şehrin tamamını temsil ediyormuş gibi sunulması

13. Düşünce akışındaki yer

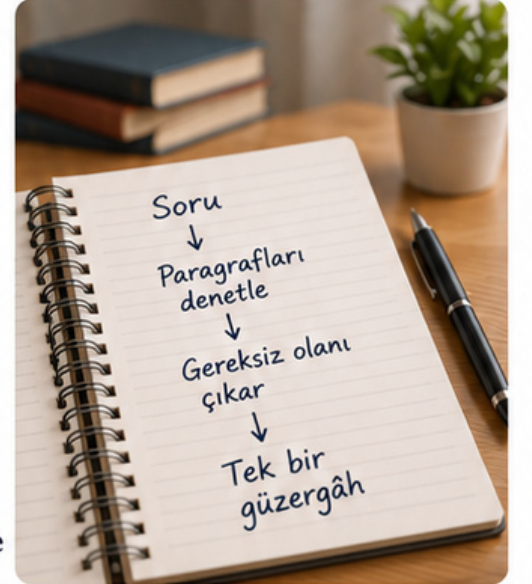
- I. Bir metni gözden geçirirken önce anlatmak istediğim temel soruyu yazıyorum.
- II. Sonra her paragrafın bu soruya ne kattığını denetliyorum.
- III. Bu yeni işlevi de kuramadığımda, paragrafı metinden çıkarıyorum.
- IV. Böylece metin, ayrı yönere giden yollardan tek bir güzergâha dönüşüyor.

Eklenecek cümle:

“Bir paragraf yalnız aynı bilgiyi tekrarlıyorsa ona yeni bir işlev vermeyi deniyorum.”

Bu cümle hangi iki cümle arasına yerleştirilirse değerlendirme ve düzenleme akışı en iyi korunur?

- A) I ile II arasına
- B) III ile IV arasına
- C) II ile III arasına
- D) IV’ten sonra, sonuç cümlesinin dışına

14. Önceliği görünür kıl

Bir mahalle toplantısında üç bilgi kaydedildi: Bisiklet parkı artırılmak isteniyor. Girişteki dar geçit açık kalmalı. Uygulama, geçidin dışındaki boş alanda önce geçici işaretlerle denenecek; görüşlerden sonra kesinleşecek.

Taslak başlık: “Giriş kapatılıyor, karar kesin!”

Yanlış başlığı düzeltiniz ve iki cümlelik kısa haber yazınız.

Haber hem geçiş koşulunu hem kararın henüz deneme aşamasında olduğunu korusun.

15. Adı söylemeden

Bir duyuruda “Gösteriyi izlemek isteyen öğrenciler, salonda bekleyenleri rahatsız etmeden içeri girebilir.” yazmaktadır. “Bekleyenler” sözcüğü, bağlamda salonda bekleyen kişileri karşılar.

Bu sözcüğün görevi hangi açıklamayla doğru değerlendirilir?

- A) Bir adı niteleyebilen sıfat-fiil, nitelenen kişi adı söylenmeden kullanılmıştır.
- B) Geçmiş zamanlı çekimli fiil olarak cümlemin yüklemidir.
- C) Beklemek eyleminin nasıl yapıldığını gösteren zarf-fiildir.
- D) Hiçbir eylem anlamı taşımayan, bağlamdan bağımsız bir yer adıdır.

16. Gerekçe sırasını kur

- A. Bu nedenle ikinci ölçümde aynı kapları ve aynı bekleme süresini kullandık.
- B. İlk denemede bir kaba diğerinden daha erken bakmıştık.
- C. Böylece sonuç farkını bekleme süresi farkıyla karıştırma olasılığını azalttık.
- D. Sonuçları karşılaştırırken bu zaman farkının yorumu etkileyebileceğini fark ettik.

Cümleleri tutarlı bir paragraf oluşturacak biçimde sıralayınız.

“Bu zaman farkı” ve “bu nedenle” sözlerinin bağlantılarını açıklayınız.

17. İmgeyi açıklarken sınırı koru

Özgün kısa metin:

“Yeni defterimin ilk sayfası bembeyazdı. Uzun süre tek sözcük yazamadım. Sonra yanlış bir çizgiyi silmedim; onu bir yolun başlangıcı yaptım. Sayfa artık beni bekleyen bir duvar değil, yürünecek bir yerdi.”

“Duvar” ve “yürünecek yer” imgelerinin karşıtlığını açıklayınız.

Bu değişimi başlatan eylemi metinden gösteriniz.

18. Çıkarımın basamağı

“Sergide herkes büyük tabloların önünde duruyordu. Elif, köşedeki küçük çalışmaya yaklaştı; boya katmanlarının altından görünen ilk çizgileri uzun süre inceledi. Çıkışta ‘Bitmiş resimden çok, kararların nasıl değiştiğini merak ettim.’ dedi.”

Elif’in davranışı ve sözü birlikte hangi çıkarımı destekler?

- A) Bir eserin değeri yalnız boyutuyla belirlenir.
- B) Elif bütün büyük tabloların kötü olduğunu düşünmektedir.
- C) Elif, sonucun yanında üretim sürecinin izleriyle de ilgilenmektedir.
- D) Küçük çalışma tamamlanmadığı için sergiden çıkarılmalıdır.

19. Önermeyi koşulla tamamla

“Bir kentteki yönlendirme levhaları yenilendi. Yalnız merkez meydandaki levhalar yabancı dil açıklaması da içeriyordu. Denemeye katılan ziyaretçiler merkezde yol bulmayı kolay bulduklarını söyledi; dış mahallelerde deneme yapılmadı.

Kanıtı aşmayan sonucu tamamlayınız:

“Bu deneme, _____ konusunda bilgi verir; fakat _____ hakkında tek başına sonuç vermez.” İki boşlukta farklı kapsamları belirtiniz.

20. Okurla kurulan ilişki

A

“Bu araç şöyledir, böyle kullanılır; başka yol aramanıza gerek yok.”

B

“Ben bu yolu denedim. Sizin koşullarınız farklıysa önce küçük bir deneme yapıp sonucu karşılaştırabilirsiniz.”

İki metin aynı etkinlik için öneri sunmaktadır.

Metinleri okura tanıdıkları karar alanı bakımından karşılaştırınız. Her metinden bir ifade kullanarak hangi metnin farklı koşulları değerlendirmeye daha açık olduğunu açıklayınız.